

NORASMIY TARJIMA

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SANITARIYA QOIDALARI VA ME’YORLARI,
GIGIYENA NORMATIVLARI**

**ZARARLI VA NOQULAY MEHNAT SHAROITLARIDA ISHLOVCHILAR
UCHUN DAVOLASH-PROFILAKTIK OVQATLANISHNI QO‘LLASH
KO‘RSATMALARI VA BERISH TARTIBI**

**O‘zbekiston Respublikasi
0184-05 sonli SanQvaM**

Rasmiy nashr

Toshkent – 2005

Ko‘chirma

O‘zbekiston Respublikasining "Davlat sanitariya nazorati to‘g‘risida"gi Qonunidan

2-modda. "Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligini ta‘minlashning asosiy tamoyillari"

Aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligini ta‘minlashning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat:

atrof-muhitni sog‘lomlashtirish, ovqatlanish, mehnat, turmush, dam olish, tarbiya va ta‘lim sharoitlarini yaxshilashga qaratilgan qonunchilik, sanitariya-epidemiya qarshi va tashkiliy chora-tadbirlar majmuini amalga oshirish orqali insonning sog‘lig‘ini saqlash va mustahkamlash huquqlarining kafolati.

3-modda. "Sanitariya me‘yorlari, qoidalar va gigiyena normativlari"

Sanitariya me‘yorlari, qoidalar va gigiyena normativlari ilmiy-tadqiqot va boshqa muassasalar tomonidan ishlab chiqiladi, O‘zbekiston Respublikasi Bosh davlat sanitariya vrachi tomonidan tasdiqlanadi hamda tasdiqlangandan so‘ng uch oy ichida e‘lon qilinishi shart.

7-modda. Davlat organlari, korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, birlashmalar va ayrim shaxslarning aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligini ta‘minlash bo‘yicha majburiyatlari

Davlat organlari, mulkchilik shaklidan qat‘i nazar korxonalar, muassasalar, tashkilotlar, birlashmalar va ayrim shaxslar:

belgilangan tartibda tasdiqlangan sanitariya me‘yorlari, qoidalar va gigiyena normativlariga rioya etishlari shart.

O‘zbekiston Respublikasining mehnatni muhofaza qilish bo‘yicha qonunlari va me‘yoriy hujjatlaridan ko‘chirma

11-modda. **Mehnatni muhofaza qilishni moliyalashtirish.** Har bir korxona mehnatni muhofaza qilish uchun jamoa shartnomasida belgilangan miqdorda zarur mablag‘larni ajratadi.

13-modda. **Korxonalarda sog‘lom va xavfsiz mehnat sharoitlarini ta‘minlash.** Zararli va xavfli mehnat sharoitlariga ega ishlab chiqarishlarda, shuningdek alohida harorat sharoitlarida yoki ifloslanishlar bilan bog‘liq ishlarda band bo‘lgan xodimlarga davlat boshqaruvi organlari tomonidan belgilangan me‘yorlar asosida bepul davolash-profilaktika ovqati beriladi.

217-modda. **Xodimlarni sut, davolash-profilaktika ovqati, gazlangan tuzli suv va shaxsiy himoya vositalari bilan ta‘minlash.**

Noqulay mehnat sharoitlarida ishlaydigan xodimlar belgilangan me‘yorlar bo‘yicha quyidagilar bilan bepul ta‘minlanadilar:

Davolash-profilaktika ovqati;

Bunday ishlar ro‘yxati, ularni berish me‘yorlari, ta‘minlash tartibi va shartlari jamoa kelishuvlari va jamoa shartnomalari orqali belgilanadi. Agar bunday hujjatlar

tuzilmagan bo'lsa, ish beruvchi tomonidan xodimlarning vakillik organi bilan kelishilgan holda belgilanadi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi 54-sonli "Mahsulot (ish, xizmat)larni ishlab chiqarish va sotish xarajatlari tarkibi hamda moliyaviy natijalarni shakllantirish tartibi to'g'risida"gi qarori, 1.5-bo'lim, 1.5.1.9-band: "Ishlab chiqarish xususiyatiga ega boshqa xarajatlar"

Bepul maxsus davolash-profilaktika ovqatlanishiga ajratiladigan xarajatlar korxonaning "Ishlab chiqarish xarajatlari" moddasi bo'yicha mahsulot tannarxiga kiritiladi, xodim oladigan DPO qiymati esa daromad hisoblanmaydi va "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonunning 11-moddasiga muvofiq soliqqa tortilmaydi.

Atamalar va ta'riflar

davolash-profilaktika ovqatlanishi - inson a'zolari va tizimlarini zararli hamda noqulay mehnat omillari ta'siridan himoya qilishga qaratilgan maxsus ovqatlanish.

davolash-profilaktika yo'nalishidagi mahsulotlar - ishlab chiqarish va atrof-muhitning salbiy ta'sirini alimentar yo'l bilan oldini olish maqsadida inson tomonidan iste'mol qilinadigan, himoyalovchi, protektorlik va boshqa o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lgan tabiiy yoki qayta ishlangan oziq-ovqat mahsulotlari;

biologik faol qo'shimchalar (BFQ) - ovqat bilan birga iste'mol qilish yoki oziq-ovqat mahsulotlari tarkibiga kiritish uchun mo'ljallangan tabiiy (tabiiyga o'xshash) biologik faol moddalar;

BFQlar oziq-ovqat va biologik faol moddalarning qo'shimcha manbai sifatida qo'llaniladi. Ular turli funksional holatlarda uglevod, yog', oqsil, vitamin va boshqa moddalar almashinuvini optimallashtirish, inson organizmi a'zolari va tizimlarining funksional holatini normallashtirish va/yoki yaxshilash uchun ishlatiladi. Shuningdek, ular turli funksional holatlarda umumiy mustahkamlovchi, yumshoq siydik haydovchi, tetiklashtiruvchi, tinchlantiruvchi va boshqa ta'sir ko'rsatadigan mahsulotlarni o'z ichiga oladi. BFQlar kasalliklar xavfini kamaytirish, oshqozon-ichak trakti mikroflorasini normallashtirish va enterosorbentlar sifatida ham qo'llaniladi.

oziq-ovqat (mahsulotlar)ning biologik qiymati - oziq-ovqat (mahsulotlar)ning tirik organizmga biologik ta'sir ko'rsatadigan va organizmning biologik faol moddalarga bo'lgan ehtiyojini qondiradigan xususiyatlari majmuidir;

oziq-ovqat (mahsulotlar)ning ozuqaviy qiymati - oziq-ovqat (mahsulotlar)ning insonning zarur moddalar va energiyaga bo'lgan fiziologik ehtiyojlarini qondiradigan xususiyatlari yig'indisidir;

davolash-profilaktika ovqatlanish ratsionlari - davolash-profilaktika ovqatlanishi uchun qo'llanishi ko'zda tutilgan mahsulotlar va taomlar ro'yxatidir;

1.Ushbu sanitariya qoidalari "Zararli va noqulay mehnat sharoitlarida ishlovchilarga davolash-profilaktika ovqatlanishini qo'llash ko'rsatmalari va berish tartibi" O'zbekiston Respublikasining quyidagi qonunlariga muvofiq ishlab chiqilgan: O'zbekiston Respublikasining 1992-yil 3-iyuldagi "Davlat sanitariya nazorati

to'g'risida"gi qonuni (1995-yil 6-may va 1999-yil 15-apreldagi o'zgartirish va qo'shimchalar bilan) //O'zbekiston Respublikasi Oliy Kengashining Axborotnomasi. - 1992. - №9. - 355-modda; O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. - 1995. - №6. - 118-modda; -1999. -№5. -124-modda), "Mehnatni muhofaza qilish to'g'risida"gi Qonunning 11-moddasi, 13-moddasi, O'zbekiston Respublikasi Mehnat kodeksining 217-moddasi; 1996-yil 29-avgustdagi "Fuqarolar sog'lig'ini saqlash to'g'risida"gi Qonun (1999-yil 15-apreldagi o'zgartirish va qo'shimchalar bilan) //O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi. -1996. - №19. - 128-modda; -1999. - №5.- 124-modda) va Vazirlar Mahkamasining 1999-yil 5-fevraldagi 54-son qarori.

2.Zararli va noqulay mehnat sharoitlarida ishlovchilar uchun davolash-profilaktika ovqatlanishini qo'llash va berish tartibiga doir ko'rsatmalar (bundan buyon matnda ko'rsatmalar deb yuritiladi) mehnat sharoitlarini tekshirish va baholash natijalariga muvofiq zararli va noqulay ishlab chiqarish omillariga ega bo'lgan korxonalar tomonidan bajarilishi majburiy bo'lgan talablarni belgilaydi.

3.Ko'rsatmalar fuqarolarni zararli va noqulay ishlab chiqarish omillari bilan bog'liq ishlarga jalb etish (yollash) faoliyatini amalga oshiruvchi yuridik shaxslar, shuningdek davlat sanitariya-epidemiologiya nazoratini olib boruvchi tashkilot va muassasalar uchun bajarilishi majburiy hisoblanadi.

4.Bepul davolash-profilaktika ovqatini olish huquqini beradigan ishlab chiqarishlar, kasblar va lavozimlar ro'yxati jamoa kelishuvi, jamoa shartnomasi bilan belgilanadi yoki ish beruvchi tomonidan xodimlarning vakillik organi bilan kelishgan holda aniqlanadi (O'zR MK 217-moddasi).

5.Davolash-profilaktika ovqatlanishini tayinlash uchun mehnat sharoitlarini baholash va ish o'rinlarini attestatsiyadan o'tkazish asos bo'ladi.

2-bob. Umumiy qoidalar

6.Davolash-profilaktik ovqatlanish (DPO) zararli va noqulay mehnat sharoitlarida ishlovchi shaxslarning organizmiga ta'sirini bartaraf etish va ularning sog'lig'ini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlar majmuasidagi samarali sog'lomlashtiruvchi omillar qatoriga kiradi.

7.DPOning asosini organizmda ksenobiotiklar (begona birikmalar) metabolizmini va a'zolar hamda tizimlarga himoya ta'sirini ko'rsatadigan oziq-ovqat tarkibiy qismlarining rolini hisobga olgan holda tuzilgan ratsional ovqatlanish tashkil etadi. Bu ishchi va xizmatchilarning umumiy va kasbiy kasallanishini kamaytirishga qaratilgan.

8.DPOning maqsadlari quyidagilardan iborat:

zararli moddalarning organizmga kirishiga yoki noqulay ishlab chiqarish omillarining ta'siriga to'sqinlik qiluvchi fiziologik to'siqlar funksiyalarini kuchaytirish;

sanoat zaharlarining biotransformatsiyasini oksidlanish, metillanish, dezaminlanish yo'li bilan tuzatish, organizmda kuchsiz zaharli almashinuv mahsulotlarini hosil qilishga yo'naltirilgan yoki bu reaksiyalarni to'xtatish, agar almashinuv mahsulotlari

dastlabkisidan zaharliroq bo'lsa;

zaharlar yoki ularning zararli mahsulotlarini bog'lash va chiqarish jarayonlarini kuchaytirish;

jigarning zaharlanishga qarshi funksiyasini oshirish;

zararli omillar ta'siri natijasida yuzaga keladigan oziq-ovqat moddalari tanqisligini bartaraf etish;

organizmning o'z-o'zini boshqarish reaksiyalarini, endokrin tizimini, immunitetni va moddalar almashinuvini qo'llab-quvvatlash.

3-bob. Tavsiya etiladigan davolash-profilaktika ovqatlanish ratsionlari

9.Davolash-profilaktika ovqatlanish (DPO) ratsionlari sanoat korxonalari oshxonalarida ishchilarga nonushta (yoki tushlik) berish uchun mo'ljallangan (afzali ish boshlanishidan oldin).

10.DPO ratsionlarining menyu-jadvallari sanoat korxonalari oshxonalar tomonidan, tibbiyot xodimlari nazorati ostida, DPO ratsionlari mahsulotlari to'plamlari asosida va mahsulotlarning o'zaro almashtirish jadvallarini hisobga olgan holda tuziladi (1-ilova).

11.Menyu-tarqatmalarni tuzishni osonlashtirish maqsadida DPO ratsionlarining barcha turlari bo'yicha taomlarning taxminiy kartotekalari tuziladi.

12.DPO ratsionlarining energetik qiymati ishchi va xizmatchilarning kunlik energiya sarfining kamida 40 foizini qoplashga mo'ljallangan.

13.Korxona tibbiyot xodimlari ishchi va xizmatchilar orasida davolash-profilaktika ovqatlanish tamoyillariga rioya qilish zarurligi to'g'risida tushuntirish ishlarini olib borishlari shart.

14.1-sonli DPOning o'rtacha kunlik tavsiya etilgan ratsioni

15.Ratsionning maqsadi - ovqatning radioprotektiv xususiyatlarini ta'minlash, jigardagi yog' almashinuvini rag'batlantirish va uning antitoksik funksiyasini oshirish. Buning uchun sistin va metioninga boy mahsulotlar (tvorog, pishloq, sutli ichimliklar, jigar, tuxum); pektin saqllovchi mahsulotlar (lavlagi, olma, olxo'ri, o'rik, sabzi) va xelat hosil qiluvchi (bog'lovchi va so'ruvchi) ta'sirga ega; kalsiyga boy mahsulotlar (pishloq, tvorog, dukkaklilar) kiritiladi.

16.1-sonli LPP ratsioni uchun tavsiya etilgan oziq-ovqat to'plami

T/r	Mahsulot nomi	Tavsiya etilgan me'vor, g
1	javdar noni	100,0
2	bug'doy noni	100,0
3	bug'doy uni*	10,0
4	yormalar, makaron mahsulotlari*	25,0
5	dukkaklilar (loviya, mosh, no'xat, soya va	10,0
6	shakar	17,0
7	go'sht	130,0
8	baliq*	20,0
9	jigar*	30,0
10	tuxum*	0,5 dona
11	kefir	200,0
12	sut*	70,0
13	tvorog*	40,0
14	smetana (qaymoq)*	10,0
15	pishloq*	10,0
16	hayvon yog'i	20,0
17	o'simlik moyi*	7,0
18	kartoshka*	150,0
19	karam*	150,0
20	sabzavotlar*	90,0
21	yangi mevalar yoki sharbatlar	130,0
22	tuz	5,0
23	choy	0,4
24	tomat pyuresi	5,0

*Izoh: *bu yerda va keyingi o'rinlarda ko'rsatilgan oziq-ovqat to'plami haftalik o'rtacha kunlik hisoblanadi.*

17.2-sonli LPPning o'rtacha kunlik tavsiya etiladigan ratsioni.

18.Ratsionning maqsadi - organizmning himoya xususiyatlarini ta'minlash, kimyoviy birikmalarning metabolik faollashuvining oldini olish, jigarda yog' almashinuvini rag'batlantirish va uning antitoksik funksiyasini oshirish. Buning uchun lipotrop moddalarga boy mahsulotlar (pishloq, fermentlangan sut mahsulotlari, jigar, tuxum) kiritiladi; shuningdek, sanoat zaharlarining organizmda so'rilishini kamaytiruvchi mahsulotlar (go'sht, baliq, sabzavotlar, soya, loviya) qo'shiladi. Bu mahsulotlar oksidlanish, metillanish va dezaminlanish jarayonlarini ta'minlaydi.

19.2-sonli DPM ratsioni uchun tavsiya etilgan oziq-ovqat to'plami.

T/r	Mahsulot nomi	Tavsiya etilgan me'yor, g
1	bug'doy noni	100,0
2	javdar noni	100,0
3	bug'doy uni*	15,0
4	makaron mahsulotlari*	40,0
5	vormalar*	40,0
6	dukkaklilar (loviva, soya, mosh, no'xat va	15,0
7	shakar	30,0
8	go'sht (mol, vog'siz qo'v, parranda)	150,0
9	baliq*	20,0
10	jigar*	25,0
11	tuxum*	0,5 dona
12	kefir, sut	200,0
13	pishloq*	25,0
14	hayvon yog'i	10,0
15	o'simlik yog'i*	12,0
16	kartoshka*	150,0
17	sabzavotlar*	150,0
18	tomat-pyure	2,0
19	tuz	5,0
20	ziravorlar (kerak bo'lganda)	
21	choy	0,5
22	yangi mevalar yoki meva sharbatlari	100,0

*Izoh: *bu yerda va keyingi o'rinlarda ko'rsatilgan oziq-ovqat to'plami haftalik o'rtacha kunlik hisoblanadi.*

20.2A-sonli DPMning o'rtacha kunlik tavsiya etiladigan ratsioni

21.Ratsionning maqsadi - organizmning giposensibilizatsiyasini ta'minlash bo'lib, bu yuqori sensibilizatsiyalovchi xususiyatlarga ega mahsulotlarni (miya, buyrak, o'pka, pomidor, tuzlangan va achitilgan mahsulotlar) istisno qilish; shovul kislotasi miqdori yuqori bo'lgan mahsulotlarni (shovul, ismaloq, rovoch va boshqalar) cheklash; shakar, osh tuzi miqdorini kamaytirish, giposensibilizatsiyaga va autoregulyator reaksiyani normallashtirishga yordam beradigan, immunitet tizimini qo'llab-quvvatlaydigan, magniy, kalsiy va oltingugurtli aminokislotalarga boy mahsulotlarni (sut va sut mahsulotlari, jigar, yurak, qaymoq, tvorog) kiritish; sezilarli darajada ishqoriy yo'nalishga ega bo'lgan va pektin manbai hisoblangan mahsulotlarni (sensibilizatsiyalovchilardan tashqari sabzavotlar, mevalar, rezavorlar) qo'shish orqali amalga oshiriladi.

22.2 A-sonli DPM ratsioni uchun tavsiya etilgan oziq-ovqat to'plami

T/r	Mahsulot nomi	Tavsiya etilgan me'vor. g (brutto)
1	bug'doy noni	100,0
2	javdar noni	100,0
3	2-navli bug'doy uni*	10,0
4	makaron mahsulotlari*	15,0
5	yormalar*	15,0
6	shakar*	5,0
7	yog'siz go'sht (mol, qo'y, parranda)	100,0
8	jigar, yurak*	40,0
9	kefir, sut, qatiq	200,0
10	hayvon yog'i*	10,0
11	o'simlik yog'i*	20,0
12	kartoshka*	120,0
13	sabzavotlar	250,0
14	yangi mevalar va sharbatlar	70,0
15	quritilgan mevalar (mayiz, o'rik qoqi,	5,0
16	tuz	4,0
17	choy	0,5

*Izoh: *bu yerda va keyingi o'rinlarda ko'rsatilgan oziq-ovqat to'plami haftalik o'rtacha kunlik miqdor sifatida berilgan.*

23.3-sonli DPMning o'rtacha kunlik tavsiya etiladigan ratsioni

24.Ratsionning maqsadi - yuqori qiymatli oqsillarga (go'sht, baliq, jigar, tvorog, sut mahsulotlari, tuxum), ishqoriy elementlar va vitaminlarga (kartoshka, sabzavot va mevalar) boy mahsulotlarni ratsionga kiritish orqali noorganik va organik qo'rg'oshin birikmalarining organizmga kirishiga to'sqinlik qiluvchi fiziologik to'siqlar funksiyalarini oshirish hamda organlar va tizimlarga zararli ta'sirni kamaytirish; pektin saqllovchi mahsulotlar (lavlagi, olma, olxo'ri, o'rik, sabzi) hisobiga ovqatning xelat hosil qiluvchi (bog'lovchi va so'ruvchi) ta'sirini ta'minlashdir.

25.3-sonli DPM ratsioni uchun tavsiya etilgan oziq-ovqat to'plami

T/r	Mahsulot nomi	Tavsiya etilgan me'vor, g
1	bug'doy noni	100,0
2	javdar noni	100,0
3	bug'doy uni*	10,0
4	makaron*	20,0
5	yormalar*	20,0
6	shakar	30,0
7	go'sht (mol, qo'y, parranda)	150,0
8	baliq*	25,0
9	jigar*	30,0
10	tuxum*	0,5 dona
11	kefir	200,0
12	tvorog*	100,0
13	hayvon yog'i*	15,0
14	o'simlik moyi*	5,0
15	kartoshka*	100,0
16	sabzavotlar*	150,0
17	tomat-pyure	5,0
18	yangi mevalar yoki sharbatlar	100,0
19	qaymoq, smetana*	5,0
20	tuz	5,0
21	choy	0,5

*Eslatma: *bu yerda va keyingi o'rinlarda ko'rsatilgan oziq-ovqat to'plami haftalik o'rtacha kunlik hisoblanadi.*

26.LPPning o'rtacha kunlik tavsiya etiladigan 4-son ratsioni

27.Ratsionning maqsadi - ratsionga lipotrop moddalarga boy mahsulotlarni (go'sht, baliq, jigar, tvorog, sut mahsulotlari, tuxum) kiritish orqali qon yaratish tizimini himoya qilish va jigarning funksional imkoniyatlarini oshirish; jigar funksiyasini og'irlashtiruvchi taomlarni (qovurilgan go'sht, baliq sho'rvalari, qaylalar) cheklash; fosfor bilan ishlashda yog'larni cheklashdir.

28.4-sonli davolash-profilaktika ovqatlanishi (DPO) ratsioni uchun tavsiya etilgan oziq-ovqat to'plami

T/r	Mahsulot nomi	Tavsiya etilgan me'yor, g (brutto)
1	bug'doy noni	100,0
2	javdar noni	100,0
3	bug'doy uni*	15,0
4	makaron mahsulotlari*	15,0
5	yormalar*	15,0
6	shakar	45,0
7	go'sht (mol, qo'y, parranda)	120,0
8	baliq*	50,0
9	tuxum*	1 dona
10	kefir, sut	200,0
11	tvorog*	100,0
12	hayvon yog'i*	15,0
13	o'simlik yog'i*	12,0
14	kartoshka*	150,0
15	sabzavotlar*	135,0
16	tomat-pyure*	3,0
17	smetana, qaymoq*	20,0
18	tuz	5,0
19	yangi mevalar voki sharbatlar	100,0
20	choy	0,5

*Izoh: *bu yerda va keyingi o'rinlarda ko'rsatilgan mahsulotlar to'plami haftalik o'rtacha kunlik miqdor sifatida keltirilgan.*

29.5-sonli DPOning o'rtacha kunlik tavsiya etiladigan ratsioni

30.Ratsionning maqsadi letsitinga boy (tuxum, smetana, qaymoq, tvorog), to'yinmagan yog' kislotalariga boy (o'simlik yog'i), yuqori qiymatli oqsillarga (go'sht, baliq, jigar, sariyog', tvorog, sut mahsulotlari, tuxum) va vitaminlarga (karam, sabzi, lavlagi, piyoz) boy mahsulotlar hisobiga asab tizimini himoya qilishni ta'minlashdan iborat.

31.5-sonli DPO ratsioni uchun tavsiya etilgan oziq-ovqat to'plami

T/r	Mahsulot nomi	Tavsiya etilgan me'yor, g (brutto)
1	bug'dov noni	100,0
2	javdar noni	100,0
3	bug'doy uni*	3,0
4	makaron mahsulotlari*	20,0
5	yormalar*	20,0
6	shakar	35,0
7	go'sht (mol, qo'y, parranda)	100,0
8	baliq*	35,0
9	jigar*	20,0
10	tuxum*	1,0 dona
11	kefir, sut	200,0
12	tvorog*	35,0
13	hayvon yog'i*	15,0
14	o'simlik yog'i*	15,0
15	kartoshka*	120,0
16	sabzavotlar*	100,0
17	tomat-pyure	3,0
18	smetana, qaymoq*	30,0
19	tuz	5,0
20	choy	0,5

*Izoh: *bu yerda va keyingi o'rinlarda ko'rsatilgan mahsulotlar to'plami haftalik o'rtacha kunlik miqdor sifatida keltirilgan.*

32.O'zbekiston Respublikasi aholisining ovqatlanish odatlarini hisobga olgan holda, davolash-profilaktika ovqatini tayyorlovchi korxona tomonidan milliy taomlarni e'tiborga olib, 1, 2, 2a, 3, 4, 5-ratsionlar bo'yicha mahsulotlar to'plamidan taomlar tayyorlash tavsiya etiladi.

4-bob. Davolash-profilaktika ovqatini berish tartibi va shartlari

33.Davolash-profilaktika ovqati quyidagi hollarda beriladi:

ushbu ko'rsatmalar hamda korxona ma'muriyati va kasaba uyushmasi qo'mitasining qo'shma qarori bilan tasdiqlangan "Zararli va noqulay mehnat sharoitlari tufayli davolash-profilaktika ovqatini bepul olish huquqini beradigan kasblar va lavozimlar ro'yxati"da belgilangan zararli va noqulay mehnat sharoitlaridagi ishlab chiqarishlarda ishchilar, muhandis-texnik xodimlar va xizmatchilar amalda ish bajargan kunlarda;

vaqtincha mehnat qobiliyatini yo'qotgan ishchilar, muhandis-texnik xodimlar va xizmatchilarga, agar kasallik o'z xususiyatiga ko'ra kasb kasalligi bo'lsa va bemor kasalxonaga yotqizilmagan bo'lsa;

boshqa ishlab chiqarishlar, sexlar, korxonalarning ishchilari, muhandis-texnik xodimlari va xizmatchilariga hamda qurilish, qurilish-montaj, ta'mirlash-qurilish va ishga tushirish-sozlash ishlarida band bo'lgan, zararli mehnat sharoitlari mavjud bo'lgan ishlab

turgan ishlab chiqarishlarda, sexlarda va uchastkalarda to'liq ish kuni davomida ishlarni bajarayotgan xodimlarga, agar bu ovqatlanish ham asosiy xodimlar, ham ta'mirlash xodimlari uchun belgilangan bo'lsa;

sexda yoki uchastkada jihozlarni tozalash va ta'mirlashga yoki konservatsiyalashga tayyorlashni amalga oshiruvchi ishchilarga, agar shu sex yoki uchastka ishchilari uchun davolash-profilaktika ovqati berilishi nazarda tutilgan bo'lsa;

kasb kasalligi oqibatida nogiron bo'lgan shaxslarga, agar ular nogironlik yuz berishidan bevosita oldin ish xususiyatiga ko'ra davolash-profilaktika ovqatidan foydalangan bo'lsalar - nogironlik holati to'xtatilgunga qadar, biroq nogironlik belgilangan kundan boshlab 6 oydan ortiq bo'lmagan muddatga;

davolash-profilaktika ovqatini bepul olish huquqiga ega bo'lgan va ish xususiyati tufayli yuzaga kelgan kasb kasalligining dastlabki belgilari sababli vaqtincha boshqa ishga o'tkazilgan ishchilar, muhandis-texnik xodimlar va xizmatchilarga tibbiy xulosaga ko'ra 6 oydan ortiq bo'lmagan muddatga;

homiladorlik va tug'ish ta'tili boshlangunga qadar davolash-profilaktika ovqatini bepul olish huquqini beruvchi kasblar va lavozimlarda band bo'lgan ayollarga - homiladorlik va tug'ish ta'tilining butun davriga; sog'liq uchun zararli mahsulotlar bilan aloqani bartaraf etish maqsadida shifokor xulosasiga ko'ra boshqa ishga o'tkazilgan homilador ayollarga - ko'rsatilgan ta'til boshlangunga qadar; davolash-profilaktika ovqati homiladorlik va tug'ish ta'tilidan oldin va ta'til davrida beriladi.

34.DPO quyidagi hollarda berilmaydi: dam olish kunlarida, ta'til kunlarida, xizmat safarlarida, ishlab chiqarishdan ajralgan holda o'qish paytida, noqulay omillar bilan bog'liq bo'lmagan boshqa uchastkalarda ishlarni bajarishda, davlat va jamoat vazifalarini bajarishda, umumiy kasalliklar tufayli vaqtincha mehnatga layoqatsizlik davrida, kasalxona yoki sanatoriyda davolanishda bo'lganda, shuningdek profilaktoriyda bo'lgan vaqtda.

35.DPOni pul yoki boshqa qimmatbaho narsalar bilan qoplashga, o'tgan davr uchun DPO berishga ruxsat etilmaydi;

36.4.1.5-band va 4.1.7-bandda ko'rsatilgan holatlardan tashqari, DPO tayyor taomlarini uyga berishga ruxsat berilmaydi.

37.Issiq nonushta yoki tushlik taomlarini tayyorlash va tarqatish uchun korxona ma'muriyati tegishli shartnomalar tuzadigan umumiy ovqatlanish korxonalaridan (mulkchilik shaklidan qat'i nazar) foydalaniladi.

38.Korxonalarining iqtisodiy imkoniyatlariga ko'ra, turli funksional holatlarda uglevod, yog', oqsil, vitamin va boshqa moddalar almashinuvini optimallashtirish uchun oziq-ovqat va biologik faol moddalarning qo'shimcha manbai sifatida DPOga BAQlar (biologik faol qo'shimchalar) qo'shishga ruxsat beriladi,

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi tomonidan tavsiya etilgan organlar va organizm tizimlarining funksional holatini normallashtirish va/yoki yaxshilash uchun.

39.Bepul davolash-profilaktika ovqatlanishi bilan ta'minlanadigan ishchilar,

muhandis-texnik xodimlar va xizmatchilarga qo‘shimcha ravishda sut berilmaydi.

40.Xodimlarga bepul LPP berish tartibi mehnatni muhofaza qilish bo‘yicha yo‘riqnomalar o‘tkazish dasturlariga kiritiladi.

41.Zarurat tug‘ilganda, O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi Davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati departamenti tuman (shahar) davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati markazlarining xulosasiga asoslanib, tegishli ishlab chiqarishlar, sexlar va uchastkalardan noqulay ishlab chiqarish omillari bartaraf etilganligi sababli LPP berishni to‘xtatish haqidagi korxonalar ma‘muriyatining takliflarini ko‘rib chiqishi mumkin.

42.LPP qo‘llanilishini nazorat qilish bo‘yicha davlat sanitariya nazoratini amalga oshirishda DSENM ovqatlanish gigiyenasi bo‘yicha shifokorlari tavsiya etilgan ratsionlarning qo‘llanilishini hamda ularning ozuqaviy va energetik qiymatini tekshirishlari mumkin.

43.LPP xodimlarga tasdiqlangan namunadagi maxsus talonlar asosida berilishi lozim.

5-bob. Mehnat sharoiti zararli va noqulay bo‘lgan korxonalarda lpp ratsionlarini qo‘llash ko‘rsatmalari

44.1-raqamli LPP ratsionini olish huquqini beradigan ishlab chiqarishlar ro‘yxati uran va toriyning radioaktiv tuzlarini ishlab chiqarish (uran nitrat, sirka, sulfat kislotalari, xlorid va karbonat, uranilammoniy nitrat, uran oksidi. Toriy nitrat, sirka kislotasi, xlorid, karbonat, oksalat, sulfat va boshqalar);

kon-boyitish kombinatlarida loparit konsentratini ishlab chiqarish;

loparit konsentratini qayta ishlash;

radioaktiv moddalar, ionlashtiruvchi nurlanish manbalari va elektromagnit nurlanishlar bilan ishlash;

uran va toriy rudalarini qazib olish, qayta ishlash, yuklash va saqlashda bevosita band bo‘lgan xodimlar; korxonalar va tajriba qurilmalarida uran, toriy, radiy-228, aktiniy-28, poloniy, transuran elementlari, uran va toriy parchalanish mahsulotlarini olish hamda qayta ishlash

45.2-sonli davolash-profilaktika ovqatlanish ratsionini bepul olish huquqini beradigan ishlab chiqarishlar ro‘yxati

to‘g‘ridan-to‘g‘ri sintez va konsentrlash usullari bilan kuchli nitrat kislota ishlab chiqarish;

sulfat kislota ishlab chiqarish;

mis konsentratlarini eritish va mis rudalarini qayta ishlash;

denitrat kislotadan nitrat kislota konsentratsiyasini olish;

sulfuril xlorid va tionil xlorid ishlab chiqarish;

xlor ishlab chiqarish (diafragma usuli bilan elektroliz bo‘limi);

polietilen ishlab chiqarish;

suyuq xlor va xlorli ohak ishlab chiqarish;

fosgen ishlab chiqarish;
alyuminiy xlorid ishlab chiqarish;
temir xlorid ishlab chiqarish;
bertole tuzi ishlab chiqarish;
superfosfat, ftorsizlantirilgan fosfatlar, murakkab aralashmali va murakkab o'g'itlar ishlab chiqarish;
ammofos, kremniy ftorli tuzlar va ammoniy ftorid-biftorid ishlab chiqarish;
natriy ftorid va vodorod ftorid ishlab chiqarish;
kaliy tetraftorborat, kriolit va alyuminiy ftorid ishlab chiqarish;
sianplav, sianurxlorid, ftoruglerod va elegaz ishlab chiqarish;
kalsiy siamid ishlab chiqarish;
karbitol va uning tuzlarini ishlab chiqarish;
sinnatriy va sinkaliy ishlab chiqarish;
kaliy va natriy metallarini ishlab chiqarish;
talliy qo'llab monokristallar ishlab chiqarish;
metionin ishlab chiqarish;
mixler ketoni va alizarin kislotasi ishlab chiqarish (fosgenlanish va qayta tiklanish bosqichida);
xlorpikrin ishlab chiqarish;
parafeniluretilansulfoxlorid ishlab chiqarish;
fosgen va keton orqali sirka angidridini ishlab chiqarish;
geterogen usulda triatsetat sellyuloza ishlab chiqarish;
etilensiangidrid ishlab chiqarish;
atsetonsiangidrid ishlab chiqarish;
metakril kislotasi efirlarini (shu jumladan chiqindilarni qayta ishlash), organik shisha va akril kislotasi nitrilini ishlab chiqarish;
metakril va butilakril kislotalarini ishlab chiqarish;
AG-tuzini ishlab chiqarish;
porfir ishlab chiqarish;
generator gazini ishlab chiqarish;
metan va etilenning ftor hosilalarini ishlab chiqarish;
formalin va uning polimerlanish mahsulotlarini ishlab chiqarish;
defoliant ishlab chiqarish;
portlovchi moddalar tarkibiy qismlarini ishlab chiqarish va ular bilan ishlash;
ohak ishlab chiqarish va uni qayta ishlash;
sianli birikmalar asosida olinadigan reaktivlar ishlab chiqarish (benzoinoksim-alfa - kupron, benzil, rubeanvodrod kislotasi, fenilsirka kislotasi, benzoin, natriy nitroprussid, atsetonitril, geteroauksin, 2-furilaldegid, 2-furildioksin, furil, furoin, bodom kislotasi, kaliy nitroprussid);
reaktiv sinkaliy va sinnatriy ishlab chiqarish;
texnik va reaktiv qizil qon tuzini ishlab chiqarish;

ftor tarkibli tuz-reaktivlarni ishlab chiqarish (alyuminiy kremniy-ftorli-vodorodli, suvsiz alyuminiy ftorli, kaliy kremniy-ftorli-vodorodli, titan-ammoniy ftorli, kaliy titanoflorli-vodorodli, magniy ftorli, natriy kremniy-ftorli-vodorodli, kremniy-ftorli-vodorod kislotasi, litiy ftorli, natriy ftorli, kaliy ftorli);

kremniy tarkibli chang va kimyoviy reagentlarning birgalikdagi ta'siri aniqlangan ishlab chiqarishlar, shu jumladan rudani qazib olish va tashish.

rux ishlab chiqarish;

teobromin ishlab chiqarish;

fenilatsetamid ishlab chiqarish;

sianli benzil ishlab chiqarish;

berilliy ishlab chiqarish;

mis kuporosi ishlab chiqarish;

temir-nikel va kadmiy-nikel (ishqorli)

akkumulyatorlar ishlab chiqarish;

litiy, rubidiy va boshqa ishqoriy-yer elementlari hamda ularning birikmalarini ishlab chiqarish.

molibden ishlab chiqarish;

ferroqotishmalar ishlab chiqarish;

46.2A raqamli davolash-profilaktika ovqatlanish ratsionini bepul olish huquqini beradigan ishlab chiqarishlar ro'yxati

xrom angidrid, kaliy va natriy xrompik, xromli reaktivlar, xrom oksidi, xromli oshlovchi, alyumoxromfosfatli bog'lovchi, xromnikelli fosfatlar, xrom tarkibli kronlar va pigmentlar, xromlash, passivlash tarkiblari, xrom tarkibli sayqallash pastalari ishlab chiqarish;

xrom tarkibli xomashyodan natriy sulfid ishlab chiqarish;

xrom tuzlari-reaktivlarni ishlab chiqarish (xrom nitrat, gidrat oksidi, sulfat, xlorid, atsetat);

metall xrom va xrom tarkibli qotishmalar ishlab chiqarish;

47.3-sonli davolash-profilaktika ovqatlanish ratsionini bepul olish huquqini beradigan ishlab chiqarishlar ro'yxati

qo'rg'oshin nitratini ishlab chiqarish;

temirli-sinil qo'rg'oshinni ishlab chiqarish;

qo'rg'oshin peroksidini ishlab chiqarish;

keramik bo'yoqlarni ishlab chiqarish;

qo'rg'oshin glet, stearat va silikat, qo'rg'oshin nitrat hamda qo'rg'oshin oq bo'yog'i bilan polivinilxloriddan mahsulotlar ishlab chiqarish;

qo'rg'oshin silikat, qo'rg'oshin nitrat va qo'rg'oshin oq bo'yog'i bilan ishlash;

qo'rg'oshin glet va surikni ishlab chiqarish;

qo'rg'oshin xromatlarini ishlab chiqarish;

qo'rg'oshin oq bo'yog'ini ishlab chiqarish;

veterinariya uchun rux oq bo'yog'ini ishlab chiqarish;

qo'rg'oshin tuzlari-reaktivlarini ishlab chiqarish (xrom kislotali qo'rg'oshin, xlorli qo'rg'oshin, qo'rg'oshin dioksidi, tayoqcha shaklidagi metall qo'rg'oshin, yodli qo'rg'oshin, oksalat kislotali qo'rg'oshin, granulalangan qo'rg'oshin, qo'rg'oshin peroksidi, azot kislotali qo'rg'oshin, qo'rg'oshin oksidi, rodan kislotali qo'rg'oshin, sulfat kislotali qo'rg'oshin, sirka kislotali qo'rg'oshin, tiosulfat kislotali qo'rg'oshin, qo'rg'oshin ftalati, karbonat kislotali qo'rg'oshin);

qo'rg'oshin silikati va qo'rg'oshin stearatini ishlab chiqarish;

qo'rg'oshin, rux ishlab chiqarish va qalay asosidagi qotishmalar bilan ishlash;

qo'rg'oshinli (kislotali) akkumulyatorlarni ishlab chiqarish;

difenilguanidinni ishlab chiqarish;

elektr ko'mir mahsulotlarini ishlab chiqarish.

simob, qo'rg'oshin va ularning birikmalari bilan ishlash;

48.4-sonli davolash-profilaktika ovqatlanish ratsionini bepul olish huquqini beradigan ishlab chiqarishlar ro'yxati

ishlatilgan kislotalarni denitratsiya va depikratsiya qilish;

monoxlor-sirka kislotasini ishlab chiqarish;

fosfor kislotasini ishlab chiqarish;

kalsiy fosfidini ishlab chiqarish;

fosfor angidridini ishlab chiqarish;

xlor ishlab chiqarish (simob usuli bilan elektroliz bo'limi);

xlor dioksidini ishlab chiqarish;

sariq va qizil fosforni ishlab chiqarish;

besh oltingugurtli fosforni ishlab chiqarish;

uch xlorli fosfor va fosfor xloroksidini ishlab chiqarish;

kalsiy karbidini ishlab chiqarish;

margimushli tuzlarni ishlab chiqarish (Parij yashili, natriy arsenat, protars, kalsiy arsenit va arsenat);

uch xlorli margimushni ishlab chiqarish;

tellurni ishlab chiqarish;

rux fosfidlarini ishlab chiqarish;

kremniy tetraxloridini ishlab chiqarish;

xinon, elektroliz va izopropil usullari bilan

pergidrol ishlab chiqarish;

seleni ishlab chiqarish - selen tarkibli shlammlarni kuydirish va ho'l usulda boyitish;

vanadiy pentaoksidi asosidagi katalizatorni ishlab chiqarish;

nefelin koagulyanti va nefelin antipirenini ishlab chiqarish;

regenerativ moddalarni ishlab chiqarish;

aerosilni ishlab chiqarish (aerosil olish, maydalash, elash, aerosilni qadoqlash);

oq qurum ishlab chiqarish (maydalash, elash va qadoqlash jarayonlarida);

asbest texnik buyumlarini ishlab chiqarish (to'qimachilik sexlari);

xlorbenzol, dixlorbenzol, trixlorbenzol, tetraxlorbenzol, geksaxlorbenzolni ishlab

chiqarish;

epixlorgidrinni ishlab chiqarish;

benzil xloridni ishlab chiqarish;

benzaldegidni ishlab chiqarish;

indoferol va indoltoluidinni ishlab chiqarish;

benzantron, brombenzantron, dibenzantronni ishlab chiqarish;

atsetouksus kislotasi arillidlarini (anilid va xloranilid) ishlab chiqarish;

anilin, ksilidinlar, anilin va toluidin tuzlarini ishlab chiqarish;

anilinni kontakt usuli bilan ishlab chiqarish;

orto- va paratoluidinlar, 2,6-dixlorparanitroanilin, 2-xlor-4-nitroanilin, 4-xlor-2-nitroanilin (qizil 2s azomin), xloranilin, paraxloranilin, metaxloranilin, 2,5-dixloranilin, ortoxloranilin ishlab chiqarish;

paranitroanilin, metanitroanilin, ortonitroanilin, dinitroanilin, metanitroparatoluidin, paranitroortotoluidin, paranitrodietilanilin ishlab chiqarish;

benzidin, dianizidin, tolidin, dixlorbenzidin, benzidindisulfokislota ishlab chiqarish;

alfanaftilamin ishlab chiqarish;

anizidinlar (ortoanizidin, paraanizidin, parafenetol,

ortofenetol, 4-nitro-2-amino-anizol-azoamin qizil k) ishlab chiqarish;

aminofenollar (paraaminofenol, ortoaminofenol, paraxlorortoaminofenol va paranitroortoaminofenol) ishlab chiqarish;

naftionat va sulfanilat ishlab chiqarish;

aminoazobenzol va aminoazotoluol ishlab chiqarish;

diazodimetilanilin, diazodinitrobenzol, diazoaminobenzol ishlab chiqarish;

metatoluilendiamin, parafenilendiamin ishlab chiqarish;

nitrofenilendiamin, paraaminodimetilanilin, 2,4-diaminoanizol,

xlorfenilendiamin, metafenilendiamin ishlab chiqarish;

dinitrobenzol, nitrobenzol va nitroksilol ishlab chiqarish;

paranitroxlorbenzol, ortonitroxlorbenzol ishlab chiqarish;

dinitroxlorbenzol, 3,4-dixlornitrobenzol ishlab chiqarish;

paranitrotoluol va ortonitrotoluol ishlab chiqarish;

paranitrobenzoilxlorid ishlab chiqarish;

dinitroortokrezol (dinok) ishlab chiqarish;

monoetilanilin, monometilanilin, dietilanilin, etilortotoluidin, etilbenzilanilin, metilbenzilanilin, paranormal butilanilin ishlab chiqarish;

monometilamin, etilamin, dimetilamin ishlab chiqarish;

ekstralin ishlab chiqarish (asosiy ishlab chiqarish);

fenillangan va toluidlangan mahsulotlar ishlab chiqarish (fenil-perikislota, tolil-peri-kislota, difenilepsilon kislota, fenil-"I"-kislota, fenil-gamma-kislota);

anilin va fenilgidrazin qo'llanilgan bosqichlarda fenil-metil-pirazolon ishlab chiqarish;

kaptaks, altaks, tiuram ishlab chiqarish;
sulfenamid BT ishlab chiqarish;
difenilamin, "A" va "D" neozonlari hamda alnaft ishlab chiqarish;
merkaptobenzotiazolning dimetilamin tuzi va tetrametildiaminodifenilmetan ishlab chiqarish;
metionin ishlab chiqarish;
paraoksidifenilamin ishlab chiqarish;
paraaminodifenilamin ishlab chiqarish;
metanil kislotasi ishlab chiqarish;
2,4-dixlorfenoksiuksus kislotasi, uning tuzlari va efirlarini ishlab chiqarish;
nerol kislotasi ishlab chiqarish;
paranitroxlорbenzolortosulfokislota ishlab chiqarish;
aminofenilparaminokislota ishlab chiqarish;
alfa-naftol ishlab chiqarish;
gidroxinon, pirokatexin ishlab chiqarish;
atsetondan fenol ishlab chiqarish;
benzol, xlorbenzol va boshqa benzol hosilalaridan fenol ishlab chiqarish;
difenilolpropan ishlab chiqarish;
sentralit, "Leykonat" yelimi ishlab chiqarish;
"O" leykotropi ishlab chiqarish;
toza vanadiy besh oksidi asosida ftal angidridini ishlab chiqarish (konsentrlangan katalizatorida);
antraxinon, etilantraxinon, xlorantraxinon ishlab chiqarish;
atsenaftenxinon ishlab chiqarish;
benzidin, dianizidin, alfa-naftilamin va sianurxlorid asosidagi azo bo‘yoqlar ishlab chiqarish;
dinitroxlорbenzol va dinitrotoluolga bog‘liq bo‘yoqlar ishlab chiqarish;
quyidagi bo‘yoqlarni ishlab chiqarish: asosiy binafsha rang "K", asosiy yorqin yashil, kislotali yorqin ko‘k "3";
fuksin va pararozanilin ishlab chiqarish;
metilen ko‘ki bo‘yog‘ini ishlab chiqarish;
nigrozin va indulin ishlab chiqarish;
yashil ftalotsianin pigmentini ishlab chiqarish;
kislotali yashil va ko‘k-qora antraxinon bo‘yoqlarini ishlab chiqarish;
azotollar (A, OA, PA, OT, ANF, MNA, XA va boshqalar) ishlab chiqarish;
tioindigoid bo‘yoqlar ishlab chiqarish;
organik erituvchilar va alyuminiy xlorid muhitida yuqori haroratda olib boriladigan bosqichlarda, shuningdek brombenzantron, xlor, tionilxlorid, gidrazin va sulfurilxlorid qo‘llaniladigan bosqichlarda kub bo‘yoqlar ishlab chiqarish;
kubozol va indigozollar ishlab chiqarish;
rangli kino va fotoplyonkalar uchun komponentlar ishlab chiqarish;

521-komponent (sariq)ni quyidagi bosqichlarda olish: parametoksibenzoy kislotasi, parametoksibenzoilxlorid, parametoksibenzoilsirka efiri, paraxlortoluol, paraxlorbenzoy kislotasi, xlornitrobenzoy kislotasi, metilstearitamin, 650-oraliq mahsulotlarni olish va komponentning o'zini ishlab chiqarish;

535-komponent (sariq 2)ni quyidagi bosqichlarda olish: nitroizoftal kislota, aminoizoftal kislota, paranitrobenzoy kislotaning dimetil efiri, paranitrobenzoilxlorid, paranitrobenzoilsirka efiri, 1-535 va P-535 oraliq mahsulotlarni olish hamda komponentning o'zini ishlab chiqarish;

oktodetsil yantar angidridini, paranitro benzoilsianuksus efirini, paraaminobenzoilsiano-atsetouksus efirini, paraaminomega-sianatsetofenoln va 302-komponentning (to'q qizil 2) o'zini olish bosqichlarida;

oktodetsil xloridni, metilstearilaminni, 1-654 oraliq mahsulotni, P-654 ni va 654-komponentning (moviy 2) o'zini olish bosqichlarida;

546-komponentni trifenil fosfatni, naftosalolni, stearonitrilni, oktodetsil aminni, 1-546 oraliq mahsulotni, P-546 ni va komponentning o'zini olish bosqichlarida;

1-rangli ochiltirgichni (TASS);

imino-(4-fenoksi-3-sulfofenil)-gidrazinkinon kislotasining etil efirini, aminoprozolon, to'q qizil 1 gidrazin, iminmalon kislotasining etil efiri uchun xlorgidrat va to'q qizil 6-komponentning o'zini olish bosqichlarida;

oraliq mahsulotlarni (1-G-6 dan 8-G-6 gacha), oksinaft kislotasi xlorangidridini, stearoil xloridni olish bosqichlarida moviy 6-komponentni;

2-rangli ochiltirgichni (4-aminooksietiletanilsulfat)

to'rt xlorli uglerod ishlab chiqarishni;

dixloretan, trixloretan va geksaxloretan ishlab chiqarishni;

metil xlorid va metilen xlorid ishlab chiqarishni;

sovol, rematol, xlornaftalin ishlab chiqarishni;

xlor kerosin ishlab chiqarishni;

fenilmetiluretan ishlab chiqarishni;

etil xlorid, trixloretilen va izopropil spirti ishlab chiqarishni;

diizosianatlar ishlab chiqarishni;

feniletil spirti ishlab chiqarishni;

gerbitsidlar ishlab chiqarishni;

dietanolanilin ishlab chiqarishni;

aminoenant kislotasi ishlab chiqarishni;

etilbenzol ishlab chiqarishni (faqat ishlab chiqarish yopiq binoda joylashtirilgan holda);

kaprolaktam va geksaxloran ishlab chiqarish;

oktametil ishlab chiqarish;

mis 2,4,5-trixlorfenolyat, natriy 2,4,5-trixlorfenosirka kislotasi (TU preparati) ishlab chiqarish;

dixloralmochevina va natriy trixloratsetat ishlab chiqarish;

efirsulfonat ishlab chiqarish;
kombinatsiyalangan dorilovchi moddalar ishlab chiqarish;
granozan va merkuran ishlab chiqarish;
BF mahsulotini ishlab chiqarish;
benzoil xlorid va benzoil peroksid ishlab chiqarish;
ko‘pik-g‘ovakplastlar ishlab chiqarish;
xlorparafin ishlab chiqarish;
gidrazin gidrat va gidrazin sulfat ishlab chiqarish;
stirol, alfametilstirol, divinilstirol kauchuklar va latekslar, divinilmetilstirol
kauchuk, atsetilen (tabiiy gazdan) ishlab chiqarish;
xlorpropen kauchuk (sevanit va nairit) ishlab chiqarish;
butilkauchuk (metil xlorid muhitida) ishlab chiqarish;
xlorvinil, uning asosidagi sopolimerlar, polixlorvinil smolalar ishlab chiqarish;
perxlorvinil smolasi ishlab chiqarish;
fenolformaldegid va anilinformaldegid qatronlari ishlab chiqarish;
trikrezilfosfat va trifenilfosfat ishlab chiqarish;
fenolformaldegid va anilinformaldegid qatronlari asosida presslash kukunlari va
plastmassalar ishlab chiqarish;
tolali va asbestli press-materiallar ishlab chiqarish;
ion almashinuvchi smolalar ishlab chiqarish;
qatlamli plastmassalar va o‘rash mahsulotlari ishlab chiqarish;
blokli, emulsion va suspenszion polistirol ishlab chiqarish;
polietilenpoliaminlar ishlab chiqarish;
stirolning akril kislotali nitrili bilan sopolimerini ishlab chiqarish (sopolimerlash,
filtrlash, quritish, sopolimer olish va komponentlarni aralashtirish bo‘limlari);
polikarbonat ishlab chiqarish;
polikarbonat ishlab chiqarish;
vanilin ishlab chiqarish: nitrozodimetilanilin olish hamda benzol va dixloreten bilan
ekstraksiyalash bosqichlari;
makrotsiklik laktonlar - eksalaktonlar ishlab chiqarish;
penopoliuretan ishlab chiqarish;
monoxloramin, xloranil va xlorosulfon kislotali ishlab chiqarish;
penoplast ishlab chiqarish;
kontaktli qoliqlash usuli va mexaniklashtirilgan usulda shisha plastiklar ishlab
chiqarish;
keltan (xloretenol) ishlab chiqarish;
natriy pentaxlorfenolyat ishlab chiqarish;
metilsellyuloza va metiloksipropilsellyuloza ishlab chiqarish;
epoksid smolalar ishlab chiqarish;
dodetsilmerkaptanlar ishlab chiqarish;
NIVK o‘smaydigan tarkiblar toksinlarini ishlab chiqarish;

ultramarin ishlab chiqarish;

apatit-nefelin rudalarini qazib olish;

apatit-nefelin rudalarini qayta ishlash (konsentrat olish);

margimush rudalarini qazib olish;

margimush rudalarini qayta ishlash (oq va metall margimush olish);

margimush birikmalari asosida olinadigan reaktivlar ishlab chiqarish (arsanil kislotasi, antraxas, benzol-2-arson kislotasi, 1-azo-2-oksinaftalin-3,6-disulfokislota, metilen bromid, metilen yodid, fenilarson kislotasi, paradimetilaminoazofenilarson

kislotasi, ortonitrofenilarson kislotasi, paranitrofenilarson kislotasi, fenantrolin ortosalitsil kislotasi, fenantrolin ortosulfat kislotasi, ferroin, toron, uranon);

fosforli tuzlar - reaktivlar ishlab chiqarish (ammoniy fosfit kislotasi, ikki almashingan bariy fosfat, besh xlorli fosfor);

tarkibida margimush va selen bo'lgan lyuminoforlar ishlab chiqarish;

natriy gipofosfit va kaliy gipofosfit ishlab chiqarish;

selenit kislotasi ishlab chiqarish;

aeroflotlar (ksilen, krezol, kaliy-butil) ishlab chiqarish;

aminomahsulotlar - reaktivlar ishlab chiqarish (p-aminoatsetofenon, para-aminoazobenzol, amidol, para-aminofenol asosi, meta va orto-aminofenol, para-anizidin, xlorid kislotali anilin, antrazo, tioglikol kislotasi anilidi, atsetildifenilamin, benzilamin, butilamin, para-diazoaminobenzol, ortodianizidin, para-dimetilaminoazobenzol, para-dimetilaminobenzaldehid, xlorid kislotali dimetilparafenilendiamin, xlorid kislotali dimetilanilin, dipikrilamin, dietilanilin, 2,6-dixlorfenolindofenol, dietilamin va uning tuzlari, nitrofenilamin, propilamin, sulfanol kislotasi, stilbazo, toluidin, tionalid, triptofan, fenilgidrazin asosi, xlorid kislotali fenilgidrazin, para-fenilendiamin va uning tuzlari, xlorid kislotali etilamin, ditioanilin, azobenzol, anilin, sulfat kislotali anilin, sirka kislotali anilin, sulfat kislotali para-aminofenol, dimetilanilin, difenilmochevina, xlorid kislotali dimetilamin, xlorid kislotali metilamin, alfa-naftilamin, beta-naftoxinon, alfa-naftoxinon, orto-, meta-, para-toluidin, meta-toluilendiamid, sulfat kislotali fenilgidrazin, toluidin xlorid, stilben, alfa-atsenaftadid, atsetofenon, benzoxlor-2, 4-dixloranilid, dimetilparafenilendiamin sulfat, bariy va natriy dimetilaminosulfonat, difenilkarbazid, dietilparafenilendiamin sulfat, 2,6-dibromfenolindofenol, dibromfenilgidrazin, dibutilamin, dimetilglioksim, fenilgidroksamin, kupferon)

nitro mahsulotlar - reaktivlar ishlab chiqarish (2,4-dinitrofenilgidrazin, dinitrobenzol-meta, dinitrofenol-beta va -gamma, paranitrobenzolaalfanaftol (magnezon II), nitrobenzoxlorid-para, nitrofenol-meta, -para va -orto, nitrotoluol-meta, -para va -orto, nitroanilin-orto, -meta va -para, nitrobenzolparaazorezortsin (magnezon I), ningidrin, nitron, nitrobenzol, nitrobenzaldegid-para, -meta va -orto, nitrozoalfanaftol-beta, nitrozobetanaftol-alfa);

xinolin, ortooksixinolin, fenantrolin-orto, naftoxinolin-beta reaktivlarini ishlab chiqarish;

uglevodorodlarning galogenli hosilalari - reaktivlar (benzaxlorid, benztrixlorid,

dixlorbenzol-meta, bromtoluol-para, metil yodid, bromid, metilen xlorid, tetrametilammoniy xlorid, bromid, yodid, bromorganik birikmalar) ishlab chiqarish;

simob preparatlarini ishlab chiqarish: amidoxlorli, sirka kislotali, ikki xlorli, yodli, bir xlorli, oksitsianli, salitsil kislotali, sianli va bromli simob;

gistidin va simob malhami ishlab chiqarish;

merkuzal kislotasini ishlab chiqarish;

promeran ishlab chiqarish;

promedol ishlab chiqarish;

nitroksifenilarson kislotasini ishlab chiqarish;

osarsol, novarsenol, miarsenol ishlab chiqarish;

sulfodiamin ishlab chiqarish;

fenatsetin ishlab chiqarish;

aminazin, propazin ishlab chiqarish;

nitroxlorakridin ishlab chiqarish;

aminoxinol, trixomonatsid, azidin, dimekolin, fepranon ishlab chiqarish;

fosfokol, armin va miotik vositalar eritmalarini ishlab chiqarish;

oksimetil birikmasi ishlab chiqarish;

oksiiparanitrostirol ishlab chiqarish;

duotal va ditrazinfofat ishlab chiqarish;

naganin, karboxolin va prozerin ishlab chiqarish;

tibbiy xloretilni ampulalarda ishlab chiqarish;

kutizon ishlab chiqarish;

simob ishlab chiqarish;

tarkibida 10% va undan ortiq erkin kremniy dioksidi bo'lgan mis, oltin tarkibli rudalar yoki jinslarni qazib olish bo'yicha konlar va shaxtalarida yer osti kon qazish, tayyorlash va tozalash ishlari;

yengil jihozli g'avvoslardan tashqari, bosim ostida, kessonlarda suv osti ishlari;

barokameralarda ishlash;

simob bilan to'ldiriladigan gaz razryadli asboblari va simobli to'g'rilagichlar ishlab chiqarish;

simob oksidli elementlar ishlab chiqarish (simob, qo'rg'oshin va ularning birikmalarini qo'llash bilan bog'liq ishlarda);

maxsus kimyoviy tok manbalarini ishlab chiqarish (simob, qo'rg'oshin va ularning birikmalarini qo'llash bilan bog'liq ishlarda);

asfalt-pek massasidan akkumulyator baklarini ishlab chiqarish;

fenolformaldegid, anilinformaldegid,

poliefir-epoksid, poliefirimid-epoksid loklar, qatronlar va kompaundlar ishlab chiqarish;

qatlamli plastmassalar, o'rash mahsulotlari va profilli shisha plastiklar ishlab chiqarish;

kremniy-organik, poliefir-epoksid va poliefirimid-epoksid bog'lovchilar asosida

mikanitlar, slyudoplastlar, slyudonitlar, plyonkali shisha matolar ishlab chiqarish;
elektr ko'mir mahsulotlari ishlab chiqarish (bir qator kasblar);
simobli termometrlar ishlab chiqarish;
apatitni yuklash va tushirish ishlari;
yuqori atmosfera bosimi sharoitida ishlash;
tarkibida simob bo'lgan kremlar ishlab chiqarish: bahorgi, metamorfoza, chistotel
va boshqalar;
gvayakol va vanilin ishlab chiqarish (nitrozodimetilanilin, diazoniyl sulfat, ortoanizidin olish, dixloretn va benzol bilan parchalash hamda ekstraksiyalash bosqichlarida);
mushk ishlab chiqarish (qizdirish bosqichlarida);
sintetik sitral ishlab chiqarish (gidroxloridlar, metigeprenon olish va izopren hosilalarini sovunlash bosqichlarida);
siklomenaldegid va triizopropil spirti ishlab chiqarish (xloridlar olish bosqichida);
47.5-sonli davolash-profilaktika ovqatlanish ratsionini bepul olish huquqini beradigan ishlab chiqarishlar ro'yxati
uglerod sulfid ishlab chiqarish;
xrom va marganes asosidagi katalizator ishlab chiqarish;
kaliy permanganat ishlab chiqarish;
bariy nitrat va karbonat, bariy gidroksid va peroksid ishlab chiqarish;
bariy xlorid ishlab chiqarish;
kalsiy karbonatini qazib olish va qayta ishlash bo'yicha kon-ruda ishlari;
sun'iy marganes dioksidi ishlab chiqarish;
majef ishlab chiqarish;
gopkalit ishlab chiqarish;
ekstralin ishlab chiqarish (marganes tuzlari asosidagi katalizatorni ajratib olish bo'limi);
bisetilksantogen ishlab chiqarish;
kerosin pirolizi, pirogazni ajratish va tozalash ishlab chiqarishi;
metil bromid va metilen bromid ishlab chiqarish;
etilen bromid ishlab chiqarish;
etilen oksidi va uning hosilalari, etilsellozolv, xloreks, etilenglikol ishlab chiqarish;
atsetaldegid ishlab chiqarish;
xlorofos, tiofos, metafos, merkaptofos, karbofos, ftalofos va trinonil fenil fosfat ishlab chiqarish;
siram va sineb zaharli kimyoviy moddalarini ishlab chiqarish;
etil suyuqligi ishlab chiqarish;
marganes siklopentadiyeniltri karbonilini ishlab chiqarish;
kobalt karbonillarini qo'llagan holda biosintez usuli bilan butil spirtlarini ishlab chiqarish;
etil spirtidan SKB sintetik kauchukni ishlab chiqarish;

divinilnitril kauchuklarini (SKN) ishlab chiqarish;

poliizobutilenni ishlab chiqarish;

izoprenni ishlab chiqarish;

poliizopren (SKM-3), polibutadiyen (SKD) kauchuklarini ishlab chiqarish;

bromundekan kislotasini ishlab chiqarish;

kimyoviy tolalarni ishlab chiqarish;

tarkibida berilliy bo'lgan tuzlar - reaktivlarni ishlab chiqarish (azot kislotali berilliy, berilliy oksidi, sulfat kislotali berilliy, karbonat kislotali berilliy, sirka kislotali berilliy, xlorli berilliy);

uglerod sulfid birikmalari asosida olinadigan reaktivlarni ishlab chiqarish (natriy dietilditiokarbamat, ditizon, difenilkarbazon);

Tule, Rorbax, Nessler eritmalarini va og'ir suyuqliklarni ishlab chiqarish

marganes tuzlari - reaktivlarni ishlab chiqarish (marganes karbonat, marganes peroksid, marganes nitrat, marganes sulfat);

bariyning eriydigan tuzlari - reaktivlarni (nitrat, karbonat, gidroksid) ishlab chiqarish;

tarkibida berilliy va marganes bo'lgan lyuminofozlarni ishlab chiqarish;

GAP (faol pirolyuzit)ni ishlab chiqarish;

rudalarni qazib olishdagi tebranish;

galvanik elementlar va batareyalarni ishlab chiqarish.

48.Ular bilan ishlashda sut berish tavsiya etiladigan zaharli moddalar*

alifatik va alitsiklik uglevodorodlar (to'yingan va to'yinmagan);

yog' qatori uglevodorodlarining galogenli hosilalari;

aromatik qator uglevodorodlarining galogenli hosilalari;

bir halqali ko'p yadroli uglevodorodlarning xlor hosilalari;

spirtlar;

fenollar;

atsiklik va alifatik qatorga mansub efirlar va ularning galogenli hosilalari;

fenol efirlari;

organik oksidlar va peroksidlar;

tiospirtlar, tiofenollar va tioefirlar;

o'rinbosar kiritilgan va kiritilmagan aldegidlar va ketonlar;

murakkab efirlar;

yog'li polimetilen, aromatik qatorlarga mansub nitro va aminobirikmalar hamda ularning hosilalari;

benzoxinonlar, naftaxinonlar, antraxinon, benzatren, parabenzoxinon va dixlor-naftaxinon;

organik bo'yoqlar;

alkaloidlar;

borvodorodlar;

selen va uning birikmalari;

sariq (oq) fosfor va uning birikmalari;
surma va uning birikmalari;
sianidlar;
nitrillar;
izotsianatlar;
simob va uning anorganik hamda organik birikmalari;
marganes va uning birikmalari;
elementorganik birikmalar;
margimush va uning birikmalari;
metall karbonillari;
antibiotiklar: biomitsin, tetratsiklin, sintomitsin, levomitsetin;
barcha turdagi qurum ishlab chiqarish.

Davolash-profilaktika xususiyatlari, ozuqaviy va energetik qiymati bo'yicha oziq-ovqat mahsulotlarining o'zaro almashinuvchanligi, DPO ratsionlari uchun

T/r	Mahsulot nomi	Almashtiriladigan mahsulot miqdori	Almashtiruvchi mahsulot miqdori
1	Jaydari undan tayyorlangan javdar yoki bug'doy noni:	100	
	jaydari undan tayyorlangan javdar yoki bug'doy quruq non		70
	javdar yoki bug'doy jaydari uni		65
	bug'doy jaydari unidan tayyorlangan oddiy galetlar		70
	qarsildoq nonlar		70
	2-navli undan tayyorlangan bug'doy noni		80
	makkajo'xori noni		60
	jo'xori noni		55
2	2-navli undan tayyorlangan bug'doy		
	2-navli bug'doy quruq non		65
	2-navli bug'doy uni		70
	2-navli bug'doy unidan oddiy galetlar		65
	makkajo'xori noni		60
	jo'xori noni		55
3	1-navli bug'doy unidan tayyorlangan	100	
	1-navli bug'doy suxarilari		65
	1-navli bug'doy uni		75
	1-navli bug'doy unidan oddiy galetlar		30
	yog'li yaxshilangan galetlar		25
	vaflilar		20
	"obi-non" nonlari		60
	"patir-non" nonlari		50
4	Kepakli undan tayyorlangan javdar	100	
	kepakli undan tayyorlangan javdar yoki bug'doy kepakli unidan oddiy galetlar		143
	yoki qarsildoq nonlar		100
5	Turli yormalar	100	
	qaynatishni talab qilmaydigan yormalar		100
	bir porsiyasida 2% gacha yog' bo'lgan yorma, yorma-sabzavot konsentratlari		100
	yangi kartoshka va sabzavotlar		500
	quritilgan kartoshka, quruq kartoshka		100
	guruch		100
	guruch	100	
	turli yormalar		100
	manna yormasi		100

	makaron mahsulotlari	100	
	turli yormalar		100
	kartoshka		500
6	1-toifali mol go'shti, qo'y go'shti	100	
	suyakli go'sht bloklari		100
	suyaksiz go'sht bloklari		80
	ichak-chavog'i tozalangan yoki yarim tozalangan parranda go'shti		120
	me'yorga kiritilgan go'sht-o'simlik		250
	go'shtli dudlangan mahsulotlar (vetchina, to'sh go'shti, ruletlar, qaynatilgan yog'siz		60
	yangi baliq		120
	go'sht konservalari		75
7	Shakar	100	
	jem, povidlo		40
8	Sut	100	
	kefir va qatiq		100
	quyultirilgan sut		30
	smetana, qaymoq		15
	yog'li tvorog		30
	3,2% yog'li quruq sut		
	eritilgan pishloq		18
9	Yangi sabzavotlar	100	
	tuzlangan sabzavotlar		100
	quritilgan sabzavotlar		20
	sabzavot konservalari		50
	salatlar		75
	qovoq		100
10	Piyoz	100	
	quritilgan piyoz		10
	ko'k piyoz		200
	yangi sarimsoq		50
11	Yangi mevalar	100	
	quritilgan mevalar		20
	meva sharbatlari		100
12	Yangi baliq	100	
13	1-nav mol go'shti, qo'y go'shti		82
	jigar		65
	"jigar pashteti" konservasi		40
14	30% yog'li smetana	100	
	20% yog'li tvorog		200
15	Jigar	100	
	1-nav mol go'shti, qo'y go'shti		120
	"jigar pashteti" konservasi		45
16	Pishloq	100	
17	30% yog'li tvorog		220
18	Tovuq tuxumi	100 (2 dona)	
	tuxum kukuni		30
19	Yangi kartoshka	100	
	quritilgan kartoshka		20

